

■ Ἔχουν ἀνάγκη τῶν προσευχῶν μας

Τὸ συγκλονιστικὸ ἀνθρώπινο ψυχικὸ δρᾶμα τῶν Κρυπτοχριστιανῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας*

Ὁ Καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Ε. Φωτιάδης δημοσιεύει στὸ βιβλίο του «Πηγὲς τῆς ἱστορίας τοῦ κρυπτοχριστιανικοῦ προβλήματος» πλήθος μαρτυρίες.

Ἐδῶ θὰ ἀναφέρουμε μόνο τρεῖς.

* * *

Τὴν δεκαετία τοῦ 1950, ἐγκαταστάθηκε σὲ ἐκκλησία τοῦ Γαλατᾶ Ἀγιορείτης πνευματικός, ποὺ ἐπισκεπτόταν γιὰ πρώτη φορὰ τὴν Πόλη, γιὰ νὰ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του στὴν διάρκεια τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Ἐκεῖ λοιπόν, τὸν ἐπισκέφτηκαν μὲ χίλιες-δυὸ προφυλάξεις δεκάδες Κρυπτοχριστιανοί, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά καὶ ζήτησαν νὰ λειτουργηθοῦν, νὰ ἐξομολογηθοῦν, νὰ κοιωνήσουν. **Εἶχαν** ἔρθει γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ ἀπὸ τὸν Πόντο. **Μιλοῦσαν** τὴν ποντιακὴ διάλεκτο.

Φεύγοντας, τοῦ ζήτησαν πνευματικὰ ἐφόδια γιὰ τοὺς ἐκεῖ ἀδερφοὺς τους, ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς πεθαμένους τοῦ ζήτησαν νὰ «διαβάσει» ἓνα τσουβάλι χῶμα!

* * *

Στὴν δεκαετία τοῦ 1950 ἀνάγεται καὶ ἡ δεύτερη μαρτυρία. **Διηγῆται** ὁ κ. Χρῆστος Χατζηπέμος ἐπὶ λέξει:

«**Δεκαετία** τοῦ '50. **Ὁ** μακαρίτης ὁ πατέρας μου, νεωκόρος τότε στὴν ἐκκλησία τῶν 12 Ἀποστόλων στὸ Φερίκιοι τῆς Πόλης. **Κι** ἐγὼ παιδί... ὅμως θυμᾶμαι πού ῥχονταν ἀργὰ τὴ νύχτα καὶ χτυποῦσαν τὴν πόρτα χανούμι-

σες με φερετζέδες και μικρά παιδιά στην αγκαλιά. **Έ**ρχόντουσαν από την Ανατολή και ζητούσαν να βαπτίσουν τα παιδιά τους. **Κ**ρυφά τους βάζαμε στην εκκλησία, κλειδώναμε την πόρτα και άρχιζε το μυστήριο της βάπτισης. **Σ**ιωπηλά. **Χ**αμηλόφωνα. **Κ**ι αυτό γινότανε σχεδόν κάθε βράδυ. **Γ**ια πολλά χρόνια.

Κάθε μάνα είχε μαζί της από δυο μέχρι και πέντε παιδιά. **Κ**ορίτσια ήταν τα περισσότερα. **Φ**οβισμένα. **Ό**πως κι οί μανάδες τους. **Κ**ι αυτές με το φόβο στα μάτια μιλούσαν μονάχα στον παπά και σέ κανέναν άλλον. **Θ**υμάμαι μιὰ φορά μιὰ χανούμιστα πού πῆρε θάρρος κι άρχισε να μιλά μαζί μου. **“Ο**ί άντρες φοβούνται πιο πολύ άπ’ τις μάνες”, μου είπε. **“Ο**ί μάνες κι οί γιαγιάδες παραμένουν πάντα πιστές χριστιανές”. **Δ**ύσκολο να ξεχαστούν τέτοια λόγια.

Όλοι αυτοί πού φερναν τα παιδιά τους και τα βαπτίζανε κρυφά, ήταν Χριστιανοί. **Χ**ριστιανοί πού έξιπλαμίσθηκαν διά της βίας κατά τους διωγμούς του 1918 έως 1922. **Σ**τήν συνείδησή τους, βαθειά μες την ψυχή τους όμως, παρέμειναν Χριστιανοί. **Κ**αι προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να μεταδώσουν την πίστη τους και στα παιδιά τους. **Π**ίστη ίκανή να τους όδηγεϊ να άψηφούν τους κινδύνους από τους φανατικούς ισλαμιστές, αλλά και από την έπίσημη Τουρκία, πίστη βαθιά ριζωμένη, ίκανή να τους όδηγεϊ στην Πόλη για να βαπτίσουν τα παιδιά στο σπίτι του Θεού. **Κ**αι τούτο συνεχίζονταν ακόμη μέχρι το 1959. **Μ**ε μόνη μιὰ μικρή διακοπή μετά τους βανδαλισμούς του 1955.

Τί να ’χουν απογίνει άραγε όλοι αυτοί; **Π**οιά τύχη άπάντησαν στο διάβα του χρόνου; **Ψ**υχές πού πρέπει να μετρούνται σήμερα σέ δεκάδες χιλιάδες, τί να ’χουν άραγε απογίνει; **Υ**στερα μάλιστα από την συρρίκνωση του Έλληνισμού στην Πόλη, τί να ’χουν απογίνει;».

* * *

Έλικιωμένος Πόντιος, όταν ρωτήθηκε το 1983 αν υπάρχουν στην περιοχή Ματσούκας Κρυπτοχριστιανοί, άπάντησε ως εξής:

«Τα τέσσερα μανουάλια του νέου μοναστηριού του Αγίου Ίωάννη Βαζελώνος, πού χτίστηκε στον Άγιο Δημήτριο Κοζάνης, τα στείλανε κρυφά, μέσω Γερμανίας, Κρυπτοχριστιανοί από τα κοντινά χωριά του παλιού Μοναστηριού. **Τ**α όνόματά τους δεν μπορούμε να τα δημοσιεύσουμε για λόγους ασφαλείας».

* * *

Έκτός από τους εκ καταγωγής Κρυπτοχριστιανούς, υπάρχουν σήμερα και Κρυπτοχριστιανοί πρώτου βαθμού.

Πρόκειται, γράφει ο Καθηγητής Νικόλαος Π. Ανδριώτης, από τους πιό ἔγκυρους ἐπίσης μελετητὲς τῆς ἀποκρυφίας, κυρίως γιὰ «γυναῖκες πὺν ἀναγκαστήκανε ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς νὰ παντρευτοῦνε μὲ Τούρκους, καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο μετὰ τὴν καθολικὴ ἔξοδο τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὑποχρεωθήκανε νὰ παραμείνουν στὸν Τουρκία». Πρέπει νὰ ὑποθέσουμε, «πὺς πρόκειται μᾶλλον γιὰ πολὺ περιορισμένο ἀριθμὸ, μὲ ἀμφίβολη τὴν συνέχεια στοὺς ἀπογόνους. Ὅτι καὶ ἂν συμβαίνει πάντως, ὅποιαδῆποτε ἔκταση καὶ ἂν ἔχη ἡ εἰδικὴ αὐτὴ περίπτωση τῶν νέων Κρυπτοχριστιανῶν, τὸ βέβαιον εἶναι, πὺς κάποιον συγκλονιστικὸ ἀνθρώπινον ψυχικὸ δρᾶμα κρύβεται πάλι. Καὶ εἶναι τοῦτο πὺν ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν φορὰ τὴν σημασία του».

Πολὺν περισσότεροι εἶναι ἐκεῖνοι πὺν διατηροῦν στὰ σπίτια τους σὰν οἰκογενειακὰ κειμήλια εἰκόνες, εὐαγγέλια, σταυροὺς, ἀπόδειξη, ὅτι εἶναι ἀπόγονοι Κρυπτοχριστιανῶν. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐπισκέπτονται τὰ νέα ποντιακὰ Μοναστήρια στὴν Ἑλλάδα, Παναγίας Σουμελᾶ, Ἀγίου Γεωργίου Βαζελῶνα κ.λπ. καὶ ἀποθέτουν ἐκεῖ μὲ εὐλάβεια τέτοια κειμήλια, ἐκπληρώνοντας ἐπιθυμία πὺν ἐξέφρασαν πρὶν πεθάνουν οἱ γονεῖς ἢ οἱ παπποῦδες τους. Δὲν εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ Κρυπτοχριστιανοὶ αὐτοί, ἀλλ' ἂν τοὺς δινόταν ἡ κατάλληλη εὐκαιρία, οἱ περισσότεροι ἀσφαλῶς θὰ ἐπέστρεφαν στὴν πίστη τῶν πατέρων τους.

Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκουν καὶ οἱ Ἑλληνόφωνοι Μουσουλμᾶνοι τοῦ Πόντου.

(*) Γεωργίου Δ. Ροδίτη, Οἱ Κρυπτοχριστιανοί, ἐκδόσεις «Χριστιανική», ἔκδοσις Β', Ἀθήνα, 2022, σελ. 131-134. • Πηγή: Ἰω. Μ. Δαμβέργη, Οἱ Κρήτες μου, σελ. 23-40· Νικ. Π. Ανδριώτης, Κρυπτοχριστιανικὰ κείμενα, σελ. 195-198 (ἀπόδοση στὴ δημοτικὴ). • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

